

Кізуб Ольга,
викладачка Полтавської міської школи
мистецтв «Мала академія мистецтв»
імені Раїси Кириченко,
Сітежник Алла,
викладачка вищої категорії
Полтавської міської школи мистецтв
«Мала академія мистецтв»
імені Раїси Кириченко (м. Полтава)

МУЗИЧНО-ТЕРАПЕВТИЧНІ ТА КОРЕКЦІЙНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ РИТМІКИ

***Анотація.** У статті окреслюються питання використання у роботі з дітьми з обмеженими можливостями терапевтичного і реабілітаційного потенціалу музичної освіти, особливо музично-рухової і логоритмічної діяльності, її методичні основи. Розкрито важливість релаксаційних та дихальних вправ, роботи над орієнтацією у просторі.*

***Ключові слова:** інгібіційно-інцитаційні вправи, ритмічно-рухова діяльність, концептуальні ідеї Далькроза.*

***Постановка проблеми.** Загальна тенденція гуманізації освіти зумовила розквіт в Європі спеціальної педагогіки, яка наразі є дуже актуальною, адже діти з особливими потребами та індивідуальними особливостями все частіше зустрічаються в загальноосвітніх та мистецьких школах. Ця тенденція інтенсифікувала використання в роботі з дітьми з обмеженими можливостями терапевтичного і реабілітаційного потенціалу музичної освіти, особливо музично-рухової і логоритмічної діяльності, методичні основи якої були напрацьовані ще Далькрозом. Його учні і послідовники наголошують на чудодійній силі музично-ритмічних вправ, спостерігають позитивні зміни у фізичному і розумовому розвитку дітей.*

***Виклад основного матеріалу.** Ельжабета Вільман (Elżbieta Willman) зазначає, що «ритміка тренує пам'ять, увагу, здатність зосереджуватися. Радісний настрій, який панує під час занять, сприяє розвитку всієї розумової*

сфери. Досвід використання ритмічних вправ засвідчив, що люди з вадами вимови або невмінням ясно висловлюватися, змогли за дуже короткий час опанувати свою нервовість, їх вимова ставала більш виразною в процесі подолання рухової аритмії. Наприклад, вправи інгібіційно-інцитаційні (гальмування – збудження), що полягають у миттєвій реакції на команди – початок та переривання ритмічно-рухової діяльності (тобто виконанні окреслених дій на поданий знак), призвичаюють дітей до психічного та м'язового опанування, до докладного запам'ятовування, концентрації уваги, вправи дисоціації, що базуються на руховому незалеженні, в кінці кінців випрацьовують досконалу нервову і м'язову рівновагу, здатність до довільної концентрації, швидке та детальне запам'ятовування» [1 с. 104].

К. Мругальська (K. Mrugalska) у своїй праці «Ритміка Жан-Далькроза як система» перераховує концептуальні ідеї Далькроза, які нині використовуються в музикотерапії та корекційній педагогіці, а саме:

- музична чутливість не є лише суто інтелектуальною чутливістю; вона впливає на думки й передає вібрації усьому організму;

- із трьох елементів музики – звуків, ритму і динаміки – два останні мають свій найдосконаліший відповідник у рухах тіла;

- реалізація ритмів спричиняється до виникнення незалежних рухів та правильної роботи м'язового апарату, а також корегує «комунікації» на шляху «мозок – м'язи», тим самим спричинюючи відпрацювання в дитини свідомості свого «я», свого емоційного стану, позиції тіла, своєї ролі в групі; свідомість разом із вихованням волі призводять у свою чергу до самоконтролю та самоуправління;

- через опанування фізичних (недосконалість діяльності м'язів та координації) і психічних труднощів вивільняється радість, яка стає новим стимулом розвитку;

- формування і виховання має йти одночасно трьома шляхами: інтелектуальним, фізичним та емоційним» [2, с. 334].

Перераховуючи деякі з психологічних аспектів реабілітаційної ритміки,

К. Мругальська вказує на можливість постійного стимулювання та цільового спрямування активності, впливу на моторний розвиток, розвиток здібності до автоекспресії, соціалізації, формування здатності працювати в групі. Дослідниця наголошує на тому, що ритміка виконує корекційну функцію відносно дітей із запізненням розвитку, іншими психофізичними вадами. Саме ці вади часто-густо негативно впливають на розвиток мовленнєвої функції, а логоритмічні заняття здійснюють комплексний позитивний вплив на всі негативні фактори [1, с. 111].

Сучасна медицина і педагогіка вказують на значення релаксації в сучасному дидактично-виховному процесі. Польські дослідження та одержані під час них результати заохочують до застосування релаксаційних вправ у роботі з дітьми, оскільки вони запобігають неврозам. Навчання здібності до релаксації, розслаблення і заспокоєння спрямовує на «ясний і об'єктивний погляд вглиб самого себе і на зміну самого себе в індивідуальність більш досконалу, більш лояльну в стосунках з іншими, більш шляхетну... Такий стан ліквідує неспокій, страх і створює почуття спокою та впевненості, а в подальшому спричиняється до активності та створює можливість для діяльності» [1, с. 115].

На таких заняттях, між іншим, реалізується принцип поступового навантаження та змінності вправ на збудження та розслаблення. Ідеальним було б включення релаксаційних вправ на початку музично-рухових занять з метою позбутися стресового навантаження, з яким учні приходять на заняття, а також під кінець активних вправ, щоб коротка релаксація вирівняла функції організму, передусім дихання. Подібно до релаксаційних, дихальні вправи допомагають відпочити і вчать правильно панувати над диханням. Застосування їх під інструментальний акомпанемент не лише впорядковує їх перебіг, але дає перше, хоч і несвідоме, почуття метру, фрази й асоціює із нею дихання, а також розтягнення його в часі [1, с. 118].

Виконувати організованих і свідомих рухів на орієнтування в просторі видається дуже простим. У реальності ж діти, а навіть і молодь,

мають проблеми рухатися по колу, дотримуючись рівномірної дистанції. Ще гірше буває із виконанням складних просторових фігур і поконання певної просторової ділянки за окреслений час. Ці вміння дуже потрібні в рухових і просторових забавах, а також у танцях. Тому роботу в групі необхідно починати із розвивання просторової уяви.

Висновки. Використання ритміки в інтегрованому навчанні полегшує дітям не тільки розуміння музичного мистецтва, але й здобуття знань і вмінь в інших сферах початкової освіти, розвивати психофізіологічну сферу, волю та інтелект.

Список використаних джерел

1. Ключко В. Ритміка та музичний рух : навчальний посібник для студентів факультетів мистецтв та педагогічних університетів. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. 158 с.
2. Szczepanska A. Metodarytmiky Emila Jaquez-Dalcroze'a w ksztalceniuuz integrowanym // Muzyka w szkole XXI wieku. Tradycjajaiws polczesnosc / Pod red. L. Markiewicza. Katowice, 2005.
3. Aleksandrowicz J., Cwynar S., Szyszko-Bohush A. Relaks – Wskazowki dla lekarzyi pedagogow. Panstwowy Zaklad Wydawnictw Lekarskich. Warszawa, 1976.

Кімнатна Наталія,
викладачка вокально-хорового відділу
Полтавської міської школи мистецтв
«Мала академія мистецтв»
імені Раїси Кириченко,
Хомік Людмила,
концертмейстерка вокально- хорового
відділу Полтавської міської школи
мистецтв «Мала академія мистецтв»
імені Раїси Кириченко (м. Полтава)

ІНТОНАЦІЙНІСТЬ ЯК ГОЛОВНА ЯКІСТЬ МУЗИЧНО-